

Sedem sto milijonov za militarizem.

Žrtve neznosne vročine se množe.

MILICARSKI ZAKONI PREHAJAJO V PRAKSO. — SENATU VGAJA KUPOLJA Z DANKIMI OTOKI. — PES IN KAČA V SMRTNEM OBJEMU. — REGUL. VOJAKI NOČEJO BITI POSTREŠČEKI "BIZNISMANOV". — VOJAŠKA SUKNJA GA NI OBVAROVALA PRED SODIŠČEM. — BRUTALEN NAPAD NA 14LETNEGA DEKLETA. — TAT AVTOMOBILOV POD KLJUČEM.

Policija za bančnimi tolovaji.

Washington, 29. julija. — Senat je sprejel armadno predlogo in s tem povzročil troške za oboroževanje za leto 1917 na približno 700 milijonov dolarjev.

Za armadno predlogo, ki zahteva \$313,970,447.10 so gospodje senatorje glasovali, kakor če bi bilo treba izdati en groš.

Preden se za predlogo glasovali so glasovali proti dodatku, ki daje milicarjem pravico do glasovanja pri jesenskih volitvah.

Na pritisk predsednika je senat sprejel dodatek, ki daje družinam milicarjev, ki so v potrebi, pravico do \$50 mesečne podpore.

Denar za oboroževanje se deli takole:

Armada	313,970,447.10
Mornarica	315,826,843.55
Utrdbe	25,748,050.00
Voj. akadem.	2,238,328.57
Arm. troški	27,559,348.05
Skupaj	\$683,343,017.27

Senat je pri armadni predlogi ravnotako kot pri mornariški pometil izdatke.

Norfolk, Va., 29. julija. — Komandant Louis Shupe, ki zapoveduje zveznemu parniku za prevažanje premoga "Neptune", potrди, da je tudi on videl angleškega križarja v tork okoli treh sju-traj pred virginjskimi rti.

Chicago, 29. julija. — Vroči val je zahteval 80 človeških življenj v Chicagu in toplomer se vedno ne pada, ampak kaže nad 90 stopinj. Iz vseh drugih mest prihajajo poročila o enakih učinkih nesnosne vročine. Kdor bi hotel vbežati vročini bi moral severno do Escanabe, Mich., vzhodno pa do Eastporta, Me. V teh krajih kaže toplomer 80 stopinj, drugod je pa povsod pekel.

Indianapolis, Ind., 29. julija. — Dva avtomobila, naložena s policaji, sta drvila proti St. Paulu, ker je prišel glas, da banditje, ki so okradli East Tenth Street Bank za \$2,000, taborijo ob reki in vživajo počitnice po srečno izvršenem ropu.

Policija ima v zaporu William Helda, ki je dejal, da ve, kje se nahajajo tolovaji.

Chicago, Ill., 29. julija. — Pod kolnim avtomobilom, ki je stal pred poslopjem trgovske zbornice, je sinoči počila bomba s strašnim pokom.

Šofer, ki je stal poleg avtomobila, se je silno prestrašil, ostal je pa nepoškodovan.

Kmalu je bila vsa policija na nogah, ki pa o storilcu nima sledi.

Albany, N. Y., 29. julija. — Državna vojaška komisija za vežbanje je naznanila, da je izbrala za vežbanje državno vežbališče v Peekskillu, kjer bodo vežbali letos mladeniči v zmislu petih milicarskih zakonov, ki jih ljudstvo imenuje "the Bloody Five."

Washington, D. C., 29. julija. — Senator Stone, predsednik odbora za zunanje zadeve, izjavlja, da v senatu ne bo opozicije proti nakupu danskih otokov v Zpadni Indiji.

Kedaj je pa še senat nasprotoval, če so bili interesi kapitalizma tako vidni, da jih je lahko videl tudi slepec?

Stamford, Conn., 29. julija. — Pes Eugena Millerja je v bližini

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Krojaški delavci so odklonili pogodbo

Zavarovalni agenti se prepričani, da zmagajo.

Mestni delavci so prišli na stavkati, če hočejo večji kos kruha.

Kanadski strokovno organizirani delavci sborujejo v septembru.

Toronto, 28. julija. — Konvencija strokovno organiziranih delavcev za leto 1916, ki so združeni v "Canadian Trades and Labor Federation" prične 25. septembra. Zdaj volijo delegate.

Program za konvencijo je bogat, ali največ časa se bo konvencija najbrž pečala z razmerami, ki jih je ustvarila vojna in s vojno samo.

Krojaši so odklonili sporazum.

New York, 28. julija. — Štrajkači krojaši in šivilje so odklonili sporazum, ki se je dosegel na skupni konferenci zastopnikov štrajkarjev in delodajalcev.

Nekatere točke v predloženih pogodbah so bile tako nezadovoljive, da so štrajkarji hoteli glasovati, da se pogodbo predloži štrajkarjem na splošno glasovanje.

Po odklonitvi pogodbe je zavalovalo med stavkarji veliko navdušenje. Nad dva tisoč štrajkarjev je marširalo proti glavnemu stanu krojaške organizacije in nosilo štandarto z napisom: Živel generalni štrajk!

Med štrajkarji vlada velika nezadovoljnost nad glavnimi odborniki organizacije. Nekateri so jih preklinjali, drugi so na glas vpili, da so jih izdali.

Zavarovalni agenti so prepričani, da zmagajo.

New York, 29. julija. — Zavarovalni agenti "Prudential Life Insurance Company" so obdržali velik shod v dvorani Bryant. Na shodu je govoril Harry Sumpkin, predsednik njih organizacije, in dejal, da je zmaga v šestih dneh zagotovljena.

V Greater New Yorku in bližnjih mestih so razpostavili 700 stavkovnih straž, ki imajo na klobukih listek z napisom:

Union Agents
Locked Out By
Prudential Insurance Co.
Scabs Only Employed!

Stavkovne straže poročajo, da ni stavkokazev, kljub temu, da so jih superintendenti klicali po imenu in jim grozili z aretacijo.

Na tisoče letakov so razdelili v New Yorku in Newarku, s katerimi opozarjajo občinstvo na shod, ki se vrši v soboto zvečer ob 7:30 v New Auditorium na Orange St.

Vožnja v smrt.

New York, 28. julija. — Voz cestne železnice, ki ga je vodil stavkokaz, je danes zjutraj drvil z vso hitrijo po klanecu na Tremont Ave v Bronxu nizdol in se zaletel v drug voz ulične železnice.

Motornik je bil na mestu mrtve, pet drugih stavkokazov in 1 policaj pa težko ranjeni. Stavkokazki motornik je privozil vrh klanca z največjo hitrijo, mesto da bi pritrnil zavoro vrh klanca, je pa podil voz naprej, dokler se ni vdaril v voz pred njim.

Veliko število štrajkarjev je bilo priča nezgode. Splošno se sodi, da stavkokaz ni znal voziti. Policaja ki sta bila na vozu, da varujeta stavkokaze, sta dobila le lahke poškodbe; od petih poškodovanih stavkokazov bodeta dva umrli.

Na 138. cesti je skočil neki drug voz raz tir, ki ga je vodil stavkokaz. Sedem oseb je bilo ranjenih.

Če bo treba, se proglasi splošno stavko.

New York, 29. julija. — Cestno-železniški uslužbenci se bojijo za priznanje unije, ki ga je cestno-železniška družba oholo odklonila, ravnanje se po geslu v iskoristevalec, da imajo uslužbenci močeti in delati.

Strokovna organizacija je pripravljena poklicati vse cestno-železniške uslužbence v New Yorku na štrajk, če družba ne odneha in ne prizna unije.

Mogoče je tudi, da poseže komisija za promet v štrajk, da prepreči splošno stavko s tem, da družbo prisili z grožnjo, da ji odtegne oknesijo, ako ne odneha.

Delavci so prepredili vojno.

Atlantic City, 28. julija. — Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, je priobčil pisma in brzojavke, ki dokazujejo, da je Ameriška delavska federacija vplivala na Caranza in Wilsona, da sta zavzela pomirjevalno stališče in ni prišlo do vojne med Mehiko in Združenimi državami.

Priobčil je tudi pismo, v katerem Edmundo E. Martinez, zastopnik mehiških delavcev, izreka zahvalo Ameriški delavski federaciji za stališče, ki ga je zavzela v krizi.

Nova obravnava odklonjena.

Chicago, 28. julija. — Sodnik Scanlan je odklonil priziv za novo obravnavo obsojenih unijskih odbornikov in jih formalno obso-dil.

Zagovorniki bodo uložili priziv na višje sodišče.

Klaviški delavci stavkajo za pravico do organizacije.

St. Louis, Mo., 28. julija. — Klaviški delavci so večeraj deloma zastavali in danes se pridružujejo, da se stavki pridružijo še drugi delavci.

Delavci so se pred kratkem organizirali, da izvajajo delovnih razmer, pobožanje mezde in osemurni delavnik.

Mesarski baroni so seveda takoj odpustili voditelje gibanja in posledica je bila štrajk. Štrajkarji predvsem zahtevajo priznanje unije in osemurni delavnik.

Znana mesarska tvrdka Armour and Co. je že naznanila, da bo z vsemi sredstvi nastopila proti priznanju unije in da bo najela stavkokaze.

Agentje za nabiranje stavkokazov so odpotovali v večja mesta. Slovenski delavci, čuvajte se jih!

Stavka mestnih uslužbencev.

Pittsburgh, Pa., 28. julija. — Mesto tako krasno plačuje delavce, da so prisiljeni štrajkati, če hočejo imeti malo večji kos kruha. Seveda so delavci sami krivi, da morajo stavkati, če hočejo živeti v boljših razmerah. O groznosti večine delavcev je glasovala, da sede v mestnem zastopu zastopniki kapitalističnih interesov, ki ne razumejo delavskega položaja ali so pa nasprotniki delavskih težnj.

Zastavkali so najprvo delavci, ki delajo na ulicah in pri mestni kanalizaciji. Večraj so glasovali tudi vozniki, da se pridružijo stavkarjem.

Stavkarji zahtevajo 5 centov pribojčka na uro in mesto, v katerem je železarska in jeklarska industrija doma, nima teh borih pet centov, ampak se postavi na stališče brutalnega delodajalca in pravi, da jih ne da, tako, da mestnim delavcem ne ostane drugo sredstvo kot štrajk.

Če pomislimo, da mesto še danes, v času neznosne draginje, plačuje delavce po 25 centov na uro, potem lahko sodimo, kako je uprava naklonjena delavcem.

VREME.

Chicago in okolice: lepo in vroče v soboto in mogoče tudi v nedeljo.

Illinois: v splošnem lepo in vroče v soboto in nedeljo.
Temperatura v Chicagu: najvišja 97 stopinj, najnižja 84.

Minoli sta dve leti strašnega klanja.

Slišati še ni resne besede o sklepanju miru.

ANGLEŠKO-FRANCOSKA OFENZIVA SE POČASI NADALJUJE. POSREŠT OSVOJENIH KRAJEV SE MENJAVA. — NEMCI SO SE V OFENZIVI PRED VERDUNOM. — ARMENIJA ZASEDENA OD RUSOV. — NA TALIJANSKI FRONTI GRME TOPOVI TEŽKEGA KALIBRA. — VOHUNKA OBDOJENA NA SMRT. — IRSKI POSLANEC PRED SODIŠČEM.

Avstrijci so pričeli z ofenzivo v Karpatih?

ZADNJE VESTI.

Berlin, potom brezskrbnega brzojava prek Bayville, L. I., dne 29. julija. — V pomorski praksi med nemškimi submarinkami in angleškimi patroljnimi ladjami ob škotake mobrežu je bila potopljena ena angleška patroljna ladja.

Na angleški strani so bile ladje "Nellie Nutton", "Onward" in "Neva". Potopljena je bila "Nellie Nutton". Trije pomorščaki so bili ubiti, enajst jih je pa rešila holandska ribiška ladja in jih pripeljala v škotako luko. Dve drugi patroljni ladji sta zgubljene s motivom vred.

Pariz, 29. julija. — Srbske čete so pričele z ofenzivo proti Bolgarom na Grikem, poročata havalčka depeša.

Srbi so se pripravljali tri dni, da vršejo bolgarske čete iz postoj, ki so jih masle leš do sedem milj južno od grške meje.

London, 29. julija. — Nemške zračne ladje so napadle vzhodno angleško obrežje. Padale so bombe, a podrobne poročila še ni.

London, 29. julija, 2:30 A. M. — Turška armada brojeja 70,000 mož se bliža aredotočne na ogrski planjavah.

Depeša dostavlja, da je Francjošef odpotoval (?) v Budimpešto, kjer vlada veliko vznemirjenje.

Splošni položaj.

Večraj sta pretekli dve leti, odkar se je začelo gorostasno klanje in uničevanje v Evropi. Dne 28. julija 1914 je Avstrija napadla vojno Srbiji in to je povzročilo splošni evropski požar, ki še danes divja z največjo besnostjo. Malone dve leti je Nemčija s pomočjo Avstrije, Bolgarije in Turčije vodila največje ofenzivne boje, kar jih je doslej videl svet.

Danes pa, ko stopa vojna v tretje leto, je Nemčija s svojimi zavzečnimi povsod v defenzivi, in kakor so doslej tevtonske armade podile zavzečnike na vse strani, tako sedaj zavzečnike armade groze Tevtonom in njihovim zavzečnikom, da jih poženejo iz okupiranih pokrajin in zlomijo njihovo moč. Kdo naj še verjame v silno militaristično moč ene ali druge države? Ali je katera armada nepremagljiva? Zgodovina je priča, da ni. Kaj prinese tretje leto? Ali prinese mir — ali zatone na krvavem zenitu vojne kakor je zdaj zatonilo drugo leto? Kdo veli Nihče še ne ve!

Na zapadu, kjer angleško-francoska ofenziva počasi počasi nadaljuje svoj napredek, se vrše strašne bitke na tretji nemški obrambni črti. London danes razglasa okupacijo vsega delvillskega gozda. Sinoči je London poročal o osvojitvi, zopetni izgubi in o ponovni delni osvojitvi močnega nemškega zakopa severnoiztočno od Pozieresa. Iz tega sledi, da imajo Angleži obilo posla z nemškimi protinapadi. Pariz nima poročila o kaki izpremembi na somškem bojišču, pač pa razglasa, da so Rusi, ki so prišli v Francijo, začeli ofenzivo v Šampaniji, napadli nemške zakope in vjeli nekaj Nemcev. Nemci še zmiraj napadajo utrdbे pred Verdunom, ali novejši napadi so brez posebnega uspeha.

Na iztoku se bližajo Rusi mestu Brodi, ki se nahaja na meji Galicije in katerega imenujejo ključ do Lvova. Dunaj poroča, da so Avstrijci začeli z ofenzivo v južni Bukovini, to je v Karpatih, in da

so iztrgali Rusom nekaj hribov. Najhujši boji se vrše v severni Galiciji in v Volhiniji.

V Armeniji, ki je zdaj popolnoma okupirana po Rusih, prodirajo Rusi dalje od Erzingana proti Kemahku in Karahissarju, dveh mestih v smeri proti Sivasu, in od druge strani proti bagdaski železnici.

Na talijanskem bojišču se vrši jo hudi boji na planjavi Tonezo.

Uradna poročila slede:

Angleško poročilo.

London, 28. Jul. — Vroči infanterijski boji se vršijo severnoiztočno od Pozieresa in v okolici Longuevala ter delvillskega gozda. Severno od črte Pozieresa-Bazentin Le Petit smo v sredo ponoči osvojili 200 jardov važnega nemškega zakopa, ki se je dolgo časa branil. V četrtek zjutraj je sovražnik s pomočjo hudega topniškega ognja reokupiral ves zakop, toda mi smo takoj protinapadli in se ustanovili na južnem koncu zakopa. Na desni strani naše fronte smo pognali sovražnika iz vsega delvillskega gozda. V Longuevalu smo reokupirali severni del vasi. V sredo je nekaj sovražnih posadk prišlo v naše zakope zapadno od ceste Ypres-Pilekam, a mi smo jih takoj izgnali. Dalje proti jugu je oddelek naših čet napadel sovražno črto. Nemci so prišli v zanjko svojega lastnega ognja in izgubili trideset mrtvih. Naša infanterija je naskočila nemške zakope in tam naša veliko mrtvev. Dobro delo so vršili naši letalci, ki so izvozili sovražne baterije in zgrajene utrdbе. Valed oblačnega vremena so morali aeroplani leteti nizko in dva pogrešamo.

Francosko poročilo.

Pariz, 28. jul. — Na večjem delu fronte je bila navadna kanoada. Na desnem bregu Meuse je bil hud bombardement, zlasti v okolici Fleury, Fumina in v gozdu Champs. V četrtek zjutraj pred zoro so nemški letalci metali bombe na Crepy en Valois. Ranili so tri ženske in ubili eno dekle.

Nemško poročilo.

Berlin, 28. jul. — (Zapadno bojišče) — Med Anero in Sommo je bil na obeh straneh vroč artilerijski ogenj. Sovražni napadi z ročnimi granatami so bili odbiti zapadno od Pozieresa. Južno od Somme smo odbili francoske napade pri Barleuxu in v okolici Fleury pred Verdunom. Ravnotako so se izjavili francoski napadi v okolici Vienne-le-Chateau. Tam se še nadaljuje boj. Močne angleške poizvedujoče posadke so se približale našim zakopom severno od Warmoneta. Blizu Riechenbourga smo razpršili sovražne patrulje. Blizu Ville-aux-Bois smo vjeli 50 Francozov. Francoski aeroplan je bil izstreljen na tla blizu Rene, iztočno od Rheimsa.

(Iztočno bojišče) — Rusi do večerj vprizorili brezvspešno napade na naše pozicije v Šifari, se vernozapadno od Ljačovičev. Ravnotako so bili Rusi odbiti zapadno od Berestička. Izvezni spopada v Komajki, južno od Widsy, kjer je sovražnik imel precej izgub, ni ničesar drugega poročati.

Rusko poročilo.

Petrograd, 28. jul. — V sredo ponoči so sovražne čete napadle

Izjaje dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrstajo.
Narodna: Edinjenje države (Istven Chi-
cago) in Canada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta
in \$0.50 na tri mesece; Chicago in Slovenstvo
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri
mesece.
Naslov na van, kar ima stik s letom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society
Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY
Advertising rates on agreement
Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$5 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.
Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Delež pri zemljišni kupčiji.

Iz Washingtona je prišla ofi-
cijalna vest, da so pogajanja za
naših danskih otokov v Zapadni
Indiji končana, in da je cena za-
njah \$25,000,000.

Vest ni samanasebi presenetljiva,
saj je stric Sam že večkrat
kupoval še obširnejša zemljišča
kot so trije mali danski otoki.
Kupil je n. pr. Florido od Špani-
je, nekdanjo Louisiana od Napo-
leona, Alasko od Rusije, panam-
ski pas od Paname.

Ali je bila kupčija dobra, v č-
gavem interesu se je izvršila, so
seveda vprašanja, ki gredo mar
vsakemu ameriškemu državljanu.

Otoki merijo približno 125 štir-
jaskih milj, vsaka štirjaska milja
stane \$200,000, vsak akter pa nad
300 dolarjev. Kajne, to ni majhna
cena, in če se plača tako ceno za
svet, potem mora biti silno rodo-
viten, ali se pa za kupčijo skriva-
jo drugi nameni, posebno če ve-
mo, da na teh 125 štirjaskih mil-
ljah živi le 30,000 prebivalcev.

Pravijo, da ti otoki ne nosijo
dobička in morajo gospodarsko
propasti, če jih tuja sila odreže
od drugega sveta, od trgov na
kontinentu. Kljub temu pa otoki
niso bili prodani za ceno, ki se jo
ponudi za bankrotirano podjetje.
Tudi stric Sam ni iz vsiljenosti
in dobrohotnosti plačal tako visoke
cene, ker so prebivalci v potre-
bi.

Če se prevdari razmere, ki bo-
do zavladale, ko postanejo otoki
ameriška last, bodo prebivalci na
slabšem kot pod dansko vladjo.
Devetnajst dvajsetink vsega pre-
bivalstva je zamorcev, ki so pod
dansko vladjo živeli iste pravice
kot belopoltni ljudje. Proti njim
ni bilo plemenskih predsodkov in
razvili so se visoko kulturno in
civilizatorično.

Ko otok postane ameriška po-
sest, se bodo razmere spremenile.
Znano nam je, kako se postop-
a z zamoreci v južnih državah.
Oropati jih hočejo volilne pravice
in smatrajo jih za plemo
manjvredne vrste. In če zavlada-
jo take razmere na otokih, se bo-
do zamoreci izselili na bližje fran-
coske in britske otoke, kjer jih
smatrajo za enakopravne ljudi,
kjer ne delajo razlike med zamor-
cem in belopoltnim človekom.

Zdaj bo čas napočil za ameriš-
ke kapitaliste. In brez dvoma se
bode pest ameriških kapitalistov
okoristila z novo ameriško pose-
jo. Kakor hitro prične izseljevan-
je na francoske in angleške o-
toke, bode padla cena zemljišč.
To je ternolet, na katerega bodo
čakali ameriški kapitalisti. Po-
kupili bodo svet za ničevno ceno,
organizirali in ustanovili velike
plantaze za pridelovanje koloni-
jalnega blaga, in otoki bodo za-
nje postali blagoslov, ki jim bo
nosil prosperiteto.

Kupčija z otoki ni bila kapita-
listična transakcija in pravem po-
memu besede. Stric Sam je kupil
otoki iz strateških ozirov. Na
njih bo zgradil oporišče za bo-
jne ladje, ustanovil skladišče za
premog. Otoki bodo tvorili ne-
kakšno predstražo za kapitalisti-
čno osvajanje proti jugu.

Danska je prodala otoke, ker
ne ve, če jih bo smela obdržati
po vojni, ko pride do velike de-
litve Ameriški imperizem je
potreboval otoke in stric Sam je
plačal ceno, ki jo je zahtevala
Danska.

Evropska vojna, mehli- ke in inozemske vesti.

(Nadaljevanje iz prejšnjega)

naše pozicije južno od jezera
Volčino v smeri proti jezeru Mi-
adzial. Napadaleci so bili poginani
nazaj v svoje zakope. V okrožju
Libuzija, južnoistočno od Barane-
vičev, so bili artilerijski dvoboji
in spopadi na frontni fronti. V o-
kolišču reke Slonovke in Bolduro-
ke se nadaljujejo boji za mosto-
ve, ki vodijo čez omenjeni reki.
Naše čete so napredovale na ne-
katerih krajih.

(Kavkazsko bojišče) — Prodira-
nje naših čet zapadno in južno-
zapadno od Erzringana se nade-
ljuje. V Erzringanu smo dobili ce-
lo skladišče bojnega materiala.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 28. julija. — V južni
Volhiniji blizu gališke meje so od-
bili ruske močne napade zapadno
od Berestika. Dalje proti jugu
med Radzivilovom in reko Styr
so Rusi ljuto napadali naše pozi-
cije, ali naš ogenj je preprečil
vsak njihov vstop. Rusi nadalju-
jejo svoj napor na obeh straneh
lešnrovske ceste (med Berestiki-
kom in Brodijem), toda po hudem
boju smo jih zadržali in vjeli ti-
soč mož. V južni Bukovini, na
prilopskem pogorju, smo začeli z
ofenzivo in reokupirali nekaj hri-
bov. Ruski protinapadi so bili od-
biti.

(Italijansko bojišče) — Na Ti-
rolskem, južno od suganske do-
line, je bojevanje potihnilo. Sever-
no od doline Trevignola se pa na-
daljuje krvava bitka. Že od sed-
mih jutraj so bile naše pozicije
južnozapadno od Paneveggia pod
močnim ognjem italijanske artil-
lerije. Opoldne je napadla sovra-
žna infanterija in napadala do
dveh, toda napadi so bili odbiti
s težkimi izgubami za sovražnika.
Ob šestih popoldne je sovražnik
ponovil napad s svežimi četami in
zopet je bil odbit po krvavem bo-
ju z bajoneti. Izjavljajo se je tudi
poznejši italijanski napad. Poznei-
je so ostale vse v naših rokah. Na
višinah severno od Paneveggia
so bili ves dan topniški dvoboji.
V Karpatskih Alpah in na Gorick-
kem so se vršili živahni bombar-
dementi.

Italijansko poročilo.

Rim, 28. jul. — Ves dan vče-
raj je bila sovražna artilerija ze-
lo aktivna na celi fronti, zlasti pa
na planjavi Asiago in v dolini
Degano. Nekatere postojanke ob
južni Soči so bile tudi bombardirane.
Škoda ni posebno velika in
izgube so majhne. V dolini Arsa
je poskušal sovražnik napasti na-
še pozicije na desnem bregu poto-
ka Leno in na poboji Corno del
Castona, ali brez uspeha. Na pla-
njavi Tenezzo se Avstrijci trdo-
vratno upirajo našemu prodira-
nju v močno vtrjenih postojan-
kah, ki se nahajajo v gozdovju,
severno od gore Cimone. Nekaj
smo pa le napredovali. V dolini
Trevignola je sovražni topniški
oganj neprestano naperjen proti
našim novim pozicijam.

Vohunka na Francoskem oboje- na na smrt.

Berlin, 28. jul. — (Brezlično
v Sayville) Francosko vojno so-
dišče v Marselu je 18. maja obsodi-
lo neko žensko z imenom Pfadi
na smrt zaradi vohunstva. Obo-
jenka je apelirala na najvišje so-
dišče, toda zadnje je ravnokar za-
vrglo apel.

Irski poslanec pred sodiščem.

Londan, 28. jul. — Laurence
Ginnell, irski nacionalist v angle-
ški nižji zbornici, kateri je pred
par dnevi povzročil rabuko v pa-
rlamentu zaradi irskega vpraša-
nja, je bil večerj aretiran in po-
stavljen pred sodišče pod obtož-
bo, da je skušal priti pod napad-
nim imenom v zapore, kjer se na-
hajajo irski revolucionarji. Gin-
nell je že enkrat prej — prvi ob-
tožnica — prišel pod tujim ime-
nom med zaprte irske rebele in
jim govoril zelo navduševalen go-
vor.

Angleški vjetnik ustreljen v Nem- čiji, ker se ni podal submarinski.

Berlin, 28. jul. — (Brezlično
v Sayville) Kapitan Charles Fra-
att ne angleškem parniku Brussels,
kateri je bil vjet na morju, je bil
danes ustreljen v Zeebrugge. Na
smrt ga je obsodilo navalno po-
ljsko sodišče zaradi tega, ker je na-
meraval s svojim parnikom udari-
ti ob submarinko U-33 28. mar-
ca t. l. ko je bil pozvan, da se naj-
poda.



Mehliki malenčki se bratijo s ameriškimi vojaki, njih mlada grčeca ne pomaže sovražstva.

Carranza ima sopot sitnosti.

El Paso, 28. jul. — Gen. Tre-
vino, kateri se vedno gospodari v
mestu Chihuahua, se je ponovno
upri ukazu Carranza, ki bi ga rad
prestavil kam na jug. Sklepal je
baje konferenco svojih lojalnih
častnikov in jim naznanil, da ima
v načrtu novo revolucijo v na-
men, da združi države Chihuahua,
Durango, Nuevo Leon, Coahuila
in Tamaulipas v neodvisno repu-
bliko.

Pred kratkim je Carranza ob-
vestil Washington, da je Trevino
premeščen in da pride na njego-
vo mesto general Herrera. Trevi-
no je pa nato brzojavil ameriškim
oblastem na meji, da ne pojde ni-
kamor iz svojega sedanjega me-
sta, nakaer je Carranza ponovno
obvestil washingtonsko vlado, da
so se "premišljili" v Mexico City
in da Trevino ostane v Chihua-
hua City.

Vsled teh dogodkov v Mehiki,
ki so zelo kočljivi za Wilsona, so
vladni krogi v Washingtonu v
skrbah, da ne bi mirovni načrti s
Carranzo splavali po vodi. Urad-
no sicer poročajo iz Washingto-
na, da se bo vsa mehikiška zadeva
ugodno rešila v najkrajšem ča-
su, toda v privatnih pogovorih so
drugačnega mnenja.

Censura ob meji.

Brownsville, Tex., — General
James Parker je izdal okrožnico
na častnikarske poročevalce, ki se
klatijo po bližnjih in oddaljenih
miličarskih taborih in vežbališčih,
katera grozi s cenzuro, ako se bo-
do molčali o raznih stvareh v ar-
madi. Zadnje vesti o padanju mi-
ličarjev vsled vročine in o za-
strupljenju vsled pisanja jabole-
nega "zosa," so zelo razvneli ve-
like glave v miličarskih tabori-
šjih in zdaj pravijo, da mora biti
tega konec. Častniki se morajo
pokoriti, ako hočejo obdržati
"joh" — ker za cenzurirana po-
ročila ne bo dosti plače — in od-
slej bomo čitali same lepe stvari
o naši slavni armadi na mehikiški
meji.

Najvažnejša vest iz naše fronte.

Nekje v Texasu, 28. jul. — Ker
ni nobenih posebnosti iz ameriš-
ko-mehikiške fronte, je menda za
danes najvažnejša sledeča vest:
"Saržent R. A. Baltz pri bate-
riji D, doma iz Chicago, je dobil
večerj od svojega očeta velikani-
ski sir, ki vaga 576 funtov, kate-
rega je priredila znamenita sipar-
na J. L. Kraft & Co. v Chicagi.
Fant je bil zelo vesel užitnega da-
ru in tudi ostali fantje so se raz-
veselili, ker pričakujejo, da bo
tudi med nje odpadel kak delež."
(Da je cenzor pameten, bi ne
dopustil te vesti iz fronte!)

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prejšnjega)

Pittsburgh, Pa., 28. julija. —
Joseph Dapperju, 54 let staremu
vozniku, so se splašili konji, ko
je peljal les na neko stavbišče.
Vozec po Wittman in Kearns
ulici je zdrknil les naprej in uda-
ril konje, ki so pričeli dirjati.

Pri tem je padel Dapper s sedeža
in kolena so šla čezenj in ga pre-
trla prek glave in prsi, da je umrl
na potu v bolnišnico.

Columbus, N. M., 28. julija.

Tukaj so prišli Guy Hartmana,
ki ga išče zvezna oblast v Fort
Smith, Ark., ker je kuhal žganje,
ne da bi imel oblastveno dovolje-
nje. Hartmann služi v Pershin-
govi armadi kot ogleduh.
Kapitan Van Schaek izjavlja,
da je Hartmann priznal, da je po-
begnil, ko je bil pod \$20,000 po-
roštva in je imel priti k obravna-
vi dne 21. maja 1915.

Pittsburgh, Pa., 28. julija.

24letnega John Pietrzujewskega
so aretirali na farmi blizu Leeds-
dala in prepeljali v okrajno ječo
okrožja Allegheny. Obdolžen je,
da je umoril 9letnega Williamsa,
sina Rev. Franka Schwartzja,
dne 5. junija. Fanta so našli mrt-
vega na farmi svojega očeta blizu
Leedsdala, z globoke rano na pr-
sih in vratu.

Dodge City, Kans., 28. julija.

V okrajni ječi okrajja Ford imajo
zaprte osebe, med katerimi je e-
den zamorec. Obtoženi so, da so
napadli nekega 14letnega dekleta.
Zdaj iščejo še dva moža, ki sta
zapletena v afero. Belopoltnega v
ječi sta E. H. Surbrugg in Allen
Scott, zamorec se pa piše William
Scott.

Washington, D. C., 28. julija.

Wilson bo priporočil kongresni
zbornici, da sprejme mornariško
predlogo, kot jo je sprejel senat.
Zagovarjal bo tudi, da se mo-
štvo mornarice pomnoži za 20,
000 mož.

Kansas City, Kans., 28. julija.

Pri železniškem mostu Armo-
ur - Swift - Burlington R. R. v
North Kansas City je železniški
uradnik James Vaughn našel ne-
znanca ležati v nezvesti. Na te-
lesu je imel več ran in opečnine
je imel na levem kolenu in levi
roki. Bolniki izjavljajo, da je nez-
nanec prišel v dotiko z električno
žico. Pri njem so našli uro in \$35.
V deliriju je večkrat spregovo-
ril ime McGinnis.

Cleveland, O., 28. julija.

Tukajnja City See Delivery Com-
pany je podražila led pri sto fun-
tih za 2 1/2 centov.
Družba se izgovarja na delave-
ce in visoko prevoznino.
To je star izgovor kapitalis-
tov, če podraže blago.

Pueblo, Colo., 28. julija.

Tovorni vlak Denver & Rio Grande
železnice je skočil raz tir med
Salido in Leadvillom. Kljub te-
mu, da je sedem voz, skočilo s
tračnice in se nakopičilo drug vrh
dr drugega, ni bil nihče ranjen.

Washington, 28. jul.

Predsednik Wilson je podpisal zakon-
sko predlogo za uravnava rek in
vod in za nadaljevanje starih
del. V ta namen pojde \$42,000,
000.

La Crosse, Wis., 28. julija.

Iz tukajšnje ječe so pobegnili
štirje kazneni: Jack Priola, Tho-
mas Callahan, Red Bayless in Gu-
stav Iverson. Prepili so omrežje
in vzeli od ječe slovo, ne da bi
jetnišarja vprašali za tozadevno
dovoljenje.

St. Louis, Mo., 28. julija.

Socialisti iz države Missouri bodo
obdržali državno konvencijo
dne 19., 20. in 21. avgusta.

Iz delavskega sveta.

Chisholm, Minn., 28. jul.

Na stavkovni straži bilo je tu okoli
20 žensk pod vodstvom Mrs. M.
Stark, soproge enega vnetih
štrajkarjev. Počakale so akebe,
strgale jim iz rok "pelo" s njih
južino, ter raztrosile jedila po ce-
sti. Došla poljeja je aretirala ne-
ko Hrvatice in Slovenko Mrs. J.
Lesar. Soprogo te zadnje imeno-
vane je na to prinesel njuno 3 mese-
čno dete in ga ji oddal, češ naj
zapro še otroka. Ker baje ni do-
volj nežno in obzirno ravnal s o-
trokom so zaprli še soprogo.

Aurora, Minn., 28. jul.

Na stavkovni straži ste bili aretirani
tu Alojzija Skerbetz in Tona
Berbeck, ker so baje gospode ake-
be obmetavale s kamenjem in jaj-
ci.

Alojzija Skerbetz bila je od so-
dnika Winklerja, obsojena na
\$25.00 kazni in stroške, ali 30 dni
zapore, Tona Berbeck pa na
\$10.00 kazni in stroške, ali 10 dni
zapore. Obe ste odklonili denarno
kazeno, vsled česar so jih odpelja-
li v Virginijo v zapor.

DOPISI.

Lincoln, Ill.

Malo je manjkalo, da ni bil te
dni povožen od avtomobila tukaj
naš rojak F. B. Pred par leti je
je bilo naše, 11 tisoč prebivalcev
broječe mestee, še tako lepo mir-
no, a sedaj v zadnjih treh letih
se je tu nabralo toliko teh samo-
drčev, da bi bilo umesno če bi i-
mel človek oči tudi zidej na til-
niku. Seveda ne mislite, da se vo-
zimo v avtomobilih mi delaveci, ne
tako dobro nam se ne gre. So to
po večini tukajšnji trgovci, kterim
so do skrajnosti pretirane cene
kupile samodrče in jim omogoči-
le izlete v Californijo, Michigan,
Minnesota, New York itd. Na-
zadnje smo se naveličali plačeva-
ti tako pretirane cene in smo si
letošnje spomlad ustanovili za-
družno prodajalno. Med člani je
lepo število Slovencev in nekteri
so tudi v odboru.

Pri našem društvenem predse-
dniku br. Jos. Tičar, oglašila se je
dolgočljuna štrkija, ter ga ob-
darila s krepko Ameriškanko. Br.
Tičar je namreč že od spomladi
ameriški državljan. Ob enem
knjini se je "podaništvo" sivemu
Francjožetu odpovedal Fr. To-
masini, ker obema botj ugaja biti

prost državljan, kot pa "poda-
nik."

V tukajšnjem premogovem ro-
vu, ki je last Lincoln Mining
Co., so se dne 28. julija ob 8 uri
sjetraj, vneli strupeni plini in so
bilo 4 oseba tako obžgane, da so
morele iskati zdravniške pomoči.
Čudno pri tem je, kako je seda-
nji "firu bos," (ki je bil lani od
U. M. W. County Mine Inspec-
tor) rov preiskal, da nevarnih pli-
nov ni našel. Škandal je, če je za
"firu bos" in se na take stvari
ne spozna.

H koncu podpravljam vse zave-
dno slovensko delavstvo širum A-
merike.

Andrew Sprogar.

Eveleth, Minn.

Kar je v Minnesoti na Iron
Range večina slovenskih delav-
cev in razmaja štrajk, sem se na-
manil nekoliko opisati položaj.
Da pa se botj natančno spozna-
memo, moram poseči nazaj, v rgo-
dovino naselbin v Minnesoti.

Naselbina Eveleth je stara 25
let. Kakor zgodovina pove, so bi-
li Slovenci, kateri so prinesli po-
vo peč, na njihovih ramenah v to
naselbino, ker takrat ni bilo še
nobene poti, bi je namreč sam
gozd. Niso pa samo oni tukaj a-
stali, ki so peč prinesli, ampak
za njimi so prišli drugi, in tako je
nad polovico priprostitih delavcev
na Iron Range, Slovencev, poseb-
no na Evelethu, Chisholm, Aure-
ra itd.

Tudi moja malenkostna oseba
je priromala iz preljubne Av-
strije pred 15 leti.

Naj ima čitatelj malo potrpe-
nja, pri čitanju mojih prvih vi-
sov in okusu dela v rudniku.

Ko sem izstopil iz vlaka pri-
krat na Evelethu, me je po stari
slovenski navadi čakal sorodnik,
ki tudi ni opustil slovenske nava-
de, da me ne bi najprej peljal v
gostilno, iz gostilne pa doma,
sodeč pive na mizo in hajd po
njem. Jaz sem le po njem, saj si
prišel v Ameriko, ko bode ta pre-
sen, bodemo pa družega navtili.
Pa res smo ga žingali osem dni,
no ko, sem imel vso glavo razbit
od preljubnejeje alkohola, po-
tem pa hodi Janez v rudokop. Ko
sem začel lopati vihteti, o, to sem
debelo gledal, tu pa ni tako pri-
jetno kakor kakor okoli sodeča,
ne pa vseeno, privadil sem se.
Tako smo počasi kopali in naša
pota so bila: v rudokop, iz njega
domu, od doma v cerkev, iz cer-
kve v gostilno, iz gostilne domu,
iz doma v rudokop itd. To je bilo
vse kar smo znali. Ako sem mima
grede vprašal, zakaj ne bi Slove-
ci naredili dvorano, ker nas je to-
ko veliko tukaj, da bi dobili na-
lo več izobrazbe, dobil sem odgo-
vor, koga hudiča ti bo to, kaj bo-
deš dvorano jedel in pil, ako bo-
deš lačen in žejen? Če sem vpra-
šal zakaj jo imajo drugi narodi,
sem dobil odgovor, ker so odli-
Jaz sem si mislil seveda nasprotno,
ali oporekati si nisem upal.

Hodil sem v rudokop dve leti,
za plačo \$2.00 dnevno in bil sem
dosti zadovoljen. Nekega dne do-
bih ukaz, naj grem delat na šte-
5, kontraktno delo. Pomagati
sem imel izvrtnega, kajti jaz sem
zavihtel lopati enkrat, on trikrat,
tako da je on mene zmerjal z le-
nuhom, jaz njega pa z oalom. Mi-
dva sva namreč nakladala, a dva
sta lomila rudo. Ta dva sta tudi
bila dobra delavca. Ko sta prišla
v jamo, sta hitro navrtala par le-
kenj v rudo, dinamit v njo, in
strelila in potem spat v kakšen
aktiven kot. Ko je bilo čas ven
iti iz jame, tedaj sta se privlekla,
kakor dva zaspana medveda, po-
gledat naji dva, ako dva vse od-
peljala. Ako nista, tedaj so padli
po meni vsi trije: lenuh leni, itd.
Ko je minil mesec, sem izračunal,
da smo zaslužili nakladalci \$4.25,
lomilci 36c več. Moji trije pomo-
gači niso znali računati bili so to-
rej zadovoljni s tem, kar jim je
Mr. "bos" dal. Plačali so nam po
\$2.55, lomilec pa \$2.80. Tako so
nam bosi utrgali \$1.68 dnevno.
Prišel je plačilni dan. Drugi dan
mojih tovarišev ni bilo na delo.
Moj pomagač je prišel lele tretji
dan, nisem ga takoj spoznal. V
obraz je bil zabuhel, oči izbulje-
le, krvave, kakor bivolovo. Zato-
la sva nakladala. Jaz sem zavihtel
lopeto trikrat on pa enkrat:
oho! sem rekel, zakaj pa dani-
mo! sem rekel, "E... e... e..."
pejda je b'la, pejda," mi je od-
govoril in od časa do časa se je u-
gubil v kakšen kot. Čez par dni
ko se je poudravljal, je zopet na-
on trikrat, jaz enkrat. Rekel sem:
partner počasi, a on je dejal:

box 214, LaSalle, Ill.
 kovid, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Ka
 uhelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago,
 708 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
 Telephone Lawrence 6
 rovec, P. O. Box 1, Clore, Ill.
 08 W. 31st St., Chicago, Ill.

ENI ODNEK:
 anousburg, Pa.
 La Salle, Ill.
 Ave., Rock Springs, Wyo.

ENI ODNEK:
 e., New Duluth, Minn.
 air, Ave., Cleveland, O.
 then, Pa.
 Bridgeville, Pa.
 ave., Detroit, Mich.

"PROSVETA"
 Crawford Ave., Chicago, Ill.

NI EDRAVNİK:
 Clair ave., Cleveland, Ohio.
 vari, ki se tiče glavnega urada.

V LA SALLE

je naprodaj dobro ideča gosti-
z dvorano. Proda se radi odho-
iz mesta. Natančneje se poizve
lastniku. Jos. Masejeden, 1
Main St., La Salle, Ill.
(49, 50, 51, 52, 53, 54.)

Da mi ne bode zopet kdo oči da nisem naznanil velike rasp daje lotov (zemljišč) na "Uni sal City" v Bridgeville, Pa., da nisem dal prilicnosti za iz ljenje te lepe prilike, zato sem odločil, da cenjene rojake v B ge ville in v bližnji okolici ob tm o te mptom dnevnika "I sveta".

Lotov je razprodanih že vel in većinoma izgleda, kot da be selbina Italijanska. Torej žel da si Slovenci kaj bolj zavzei se naselili tukaj.

Loti so po 40 nog široki in nog dolgi. Cene so od \$240.00 \$450.00. Prodajam na mesečne roke brez obresti sa eno leto. I nite si zemljišče (lot) sedaj

pravite si hišo in plačujete kot
narino (rent). Če imate pav
bosa, ga vsaj doma ne boste li
li. Več povsem če vprašate ose
ali pisмено.

Prporočam se vsem rojakom
tež okolici za vsa notarska po
vanja in za zavarovalnišo p
ognju. — Naslov:

FRANK SOURION,
First National Bank Building,
Bridgeville, Pa.

(44-47-50-53)

"SVETA"

... v Zd. državah. List prinaša
...ilanke, novice iz starega kroja
...zanitlive romane in asbverne štivo.

...to leto \$3.00, pol leta \$1.50 na Zd.
...Zd. države, izveniml Canada, stan
...ta \$2.25. Ravnoteke stan sa celo
...v mestu Chicago in So. Chicago.

...ojnino pošiljajte na sledeči naslov
..."SVETA", 3019 So. Crawford Ave.

...akaznice — Money Order, banko
...na "Freeveta" S. H. P. J. Ne rabiti

...štveni tajniki.

...na šole druge volje upravljaliv

EMILE ZOLA: DENAR.

Paulovnik M.-L.

(Medijevanje)

Kmalu potem je grofica izposlovala, da je stopil Ferdinand v papeževo armado v Rimu, ali s tem so prišle nove skrbi. Sin je bil slabega zdravja in vseh telesno slaboten ter zelo občutljiv, vendar je kot papežev vojak trpel, nevajen novega podnebja in vojaških težav. Kar se toče Aličine ženitve, je prihajala tako počasi, da je mati mnogokrat skrivoma jokala, ko je opazovala hčer, kako se stara in vene med čakanjem. Alica, čeprav melanholična, ni bila bedasta; imela je svoje hrepenjenje po življenju, po moči, ki bi jo ljubilo, in po sreči. Ker ji pa sama spoznala, da je možitev po materinem načrtu skoraj nemogoča, in ker ni hotela delati materi še več skrbi in žalosti, se je navidezno delala, kakor da ji ni nič za možitev in da najrajša ostane stara devica; ali kadar je bdelo ponoči, medtem ko je mati spala, je dostikrat močila blazino s solzami in obupnem strahu, da bo morala vse svoje življenje preživeti samica. Grofici se je z velikim poštovanjem posrečilo tekot let prihraniti dvajset tisoč frankov; to naj bi bila vasa Aličina dota. Razen tega je čuvala nekaj draguljev in nekdanjih boljših čustov, zapustnico, nekaj prstanov in uhanov, kar je bilo vse skupaj vredno kakih deset tisoč frankov. Tudi te reči je namenila Alici za poročno darilo. Bila je zelo revna dota za grofovo hčer, in grofica je bilo sram govoriti o tem, medtem ko je stradal in čakala hčerinega ženina. Kljub temu je trdovratno vstrajala v svoji grofovi časti pred zunanjim svetom. Nikdar ni šla po iz hiše in niti enega kroznika ni smelo manjkati na mizi, kadar so prišli večerni gostje. Sama je pa ves teden živela ob samem krompirju brez masla, samo da je mogla prihraniti petdeset frankov k hčerini doti, ki je bila večno premajhna. Junaško se je borila dan za dnevom, da se ohrani na površju, a medtem je pa hiša ležala vsak dan bolj v propast.

Karolina doslej ni imela prilike govoriti z grofico ali njeno hčerjo. S svojim ostrim opazovanjem in presojanjem je končno prodrla v najskrivnejši kotiček groficinega življenja, katerega je zadnja tako skrbno skrivala pred vsem svetom, toda doslej so bili med njima le pogledi, kadar sta opazili druga drugo — pogledi, ki so izražali globoke simpatije. Tedaj ju je pa seznanila princezinja Orviedo. Princezinja je namreč hotela imeti odbor desetih žensk za svoj "Dom dela", ki se naj bi sešel dvakrat v mesecu, obiskal zavod in skrbel, da je vse poslovanje v redu. V ta odbor je med drugimi imenovala tudi grofico Bo-villirjevo, svojo največjo prijateljico iz prejšnjih dni, katere ji je zdaj bila le še sosedka, odkar se je odpovedala svetu. Služaj je pa nanasel, da je to odbor kmalu izgubil tajnice in tedaj je Sakard, ki je bil še vedno prva glava pri upravi zavoda, priporočal princezinji madamo Karolino kot zelo vzorno tajnico, kakoršno je težko dobiti kje drugje. Dame v tem odboru so kajpada imele več stitnih dolžnosti; treba je bilo pogledati v poslovne knjige, nadzorovati račune in skrbeti, da se pravilno postopa s mladino v "Domu dela". Karolina je sprejela ponudbo in z radostjo izvrševala naloženo hi delo. Vrtila se je v zavodu kakor umišljena sestra in kazala rešenišo skrb za nesrečne sirote, ki jih je princezinja pobirala iz parizkih smetišč in jih skušala pretvoriti v dobre ljudi. Karolina je ljubila otroke že zaradi tega, ker je sama hrepelena po materinstvu, a njena srečna želja se ni vresničila. Ko se je torej sešel ženski odbor, je bila Karolina predstavljena grofici Bo-villirjevi, ali zadnja jo je bolj hladno pozdravila; hotela je namreč prikriti svojo zadržanost, kakor da bi čutila, da Karolina ve za njeno revščino. Od takrat sta vselej izmenjali poklon, kadarkoli sta se srečali, kajti bilo bi nedostojno, če se ne bi hoteli poznati.

Nekega dne je bila Karolina s bratom in s Sakardom v delavnici. Hamelin je imel opraviti s svojimi načrti in Sakard ga je vestno opazoval, ona je pa stala pri oknu, kakor po navadi in gledala na vrt, kjer sta se sprehajali grofica in hči. Karolina je natančno videla razstrgane čevlje na starih nogah, kakoršnih ne bi niti cunjar pobral na cesti.

"Uhožnici!" je zamrmrala Karolina. "Kako strašna in mučna je ta komedija luksemba, o kateri si domikljujete, da jo morata igrati!"

Po teh besedah se je naglo umaknila za zavod, da je ne bi zagledala grofica, kar bi gotovo povečalo njeno trpljenje. V treh tednih po zadnjem burnem dogodku se je nekoliko umirila, a lasti odkar opazuje vsako jutro nesrečo drugih skozi okno; zdelo se ji je, da mora znova oživeti in pogumno stopati po cesti življenja, ki ima prepade tudi za druge ljudi, ne samo za njo. Karolina se je potopila v ravnodušnost in toliko, da se ni zamejela.

Gledala je ženski na zelenem mahu in sanjala. Po kratkem molku se pa obrne k Sakardu.

"Pravite, da sem žalostna? Ne vem; meni se dozdeva, da nisemrojna za žalost, pa naj se zgodi karkoli. Ali je morda egoizem? Prepričana sem, da ne. Kajti to bi bila slabost. Kljub temu mi pa ne pomaga nobeno veselje. Moje srce hoče počiti ob pogledu na najmanjšo žalost. Vselej

sam, a obenem bi jokala nad vsakim nesrečnikom, ki gre mimo mene, če se ne bi premagovalo. Kajti zavedam se, da najmanjša drobtinica kruha več pomaga nesrečniku, kot pa vse moje solze."

In Karolina se zopet zameje prihrano in pogumno, kakor hrabra ženska, ki rajša deli dobroto in zaničuje prazno pomilovanje.

"Bili so časi, ko je bilo vredno obupati," nadaljuje ona. "ali hvala sem svetu, ki me ni pokvaril z bogastvom! Ko sem se omožila in padla v pekel, zasramovana in tepena, ni mi preostajalo drugega, kakor da skočim v vodo. Ali jaz nisem skočila v vodo, temveč štirinajst dni pozneje sem bila s bratom na potu v Orijent — polna radosti in nade. Ob najinem povratku v Pariz, ko sva povsod zadelo ob nesrečo, koliko noči sem prečela v bridkih mislih, da bova morala umreti gladi kljub vsem našim lepim projektom. Toda umrla nisva. Nato sem sanjala o velikih stvarih, o sreči in uživanju, da sem se včasih smejala sama sebi, ali ko me je zadel udarec — tisti nesrečni dogodek — o katerem se ne upam govoriti, sem mislila, da se mi bo srce iztrgalo; da — natančno sem čutila, da mi srce zastaja in da prihaja konec — konec vsega... Ali minulo je! Življenje mi zopet ukazuje: naprej! Danes se smejem in jutri bom upala. Živeti hočem, živeti večno! Ni li torej čudno, da me ne more obvladati žalost!"

Sakard se zameje na glas in stresa rame.

"O, gospa, Vi ste kakor ves ostali svet! Takšno je življenje."

"Ali res?" vzklikne ona z začudenjem. — "Meni se pa zdi, da so ljudje na svetu, ki ne poznajo niti enega veselega trenutka, ljudje, ki si zatrujejo, da je škoda, če živijo — ljudje, ki si kajo življenje v najbolj črni barvi. Nikar ne misliti, da imam morda kakšno iluzijo o življenju. Saj imam izkušnje; občutila in videla sem dovolj slabega. Življenje je včasih nezno, ako ne preziraš neznočnosti. Pa kaj hočemo? Jaz ljubim to življenje! Zakaj — ne vem. Zastoj se danes vse podira okrog mene — jutri bom stala na razvalinah vesela in polna nade. Večkrat sem mislila, da je moje življenje odsev življenja človeštva, ki v splošnem brez dvoma živi v silni bedi, toda človeštvo se veseli in upa z vsakim naraščanjem mladine. Po vsaki krizi, ki me vrže ob tla, se pojavi nekaj kakor nova mladost, kakor pomlad, ki prinaša toplo vreme in mi pomladi ter prenovi sree. Kadar sem nesrečna, je treba le, da grem na cesto, na solnce, in v hipu se mi zdi, da zopet ljubim in upam — da sem srečna. Najmanj me pa skrbi, da sem z vsakim dnevom starejša; postarala se bom, ne da bi kdaj opazila. Vidite, jaz sem mnogo čitala, veliko preveč kot ame čitateljica. Dolgo časa sem že na jasnem, da ne vem, kam grem in kam pridem, kakor ne ve široki svet, kam plove. Vleče temu pa čutim, da grem — kakor čutimo in upamo vsi — po poti, ki vodi do sreče in veselja."

Karolina je govorila z izrazom navdušenja, pri tem je pa skušala skriti čustva svoje nade, Brat, ki je dvignil glavo od svojega dela in jo zvesto poslušal, je hvalčno pripomnil:

"O, ti, ti! — Ti si rojena za nesrečo, a obenem si ljubezen življenja!"

Tako so se pogovarjali vsako jutro in pozabljali na težave. Karolina se je pa morala zahvaliti Sakardu, da je bila zopet korajžna in zapurna. On je bil, ki jo je navdihnil z novo vero v boljšo bodočnost, on, ki je oživel njo in Georgesa s svojo brezprimerno aktivnostjo za ustvarjanje novih, velikih podjetij. Načrt je bil gotov. Hamelinov projekt bodo vresničili in Sakardova prepričevalna beseda jima je bila porok za to. Najprej se bodo lotili Sredozemskega morja in ga osvojili z "Generalno družbo združenih parnikov." Sakard in Hamelin sta že imela na papirju pristanišča v vseh deželah na obrežju; kjer bodo glavne luke nove družbe. Premagati Sredozemsko morje! O, to plavo morje, edino morje, ki ga je poznal stari svet in ob katerem je zacvetela prva civilizacija! Morje, čigar valovi so butali ob starodavna mesta: Atene, Rim, Tir, Aleksandrija, Kartagina, Marsel in ostala mesta, ki so ustvarila Evropo. Kdo ne bi bil navdušen! — Ko bo osvojen Sredozemsko morje, ta široka cesta v Orijent, tedaj bodo začeli v Siriji s "Karmelsko srebrnornudniško družbo", ki bo nosila nekaj milijonov kar tako mimogrede, ali kljub temu bo imenitno podjetje. Srebrn rudnik, kjer se koplje denar iz zemlje in meče z lopatami na dan, je vsekakor privlačna reč za ljudi, posebno če ga krtijo s tako znamenitim imenom kakor je Karmel. In dalje je tam premoč, ogromni zakladi premoga, ki se nahaja skoraj na površju, le tenka plast kamenja ga skriva odem — premoč, ki se bo izpreminjal v zlato, čim bo tista dežela posuta s tovarnami. Razentega pridejo še postranska podjetja, ki imajo služiti glavnemu, kakor na primer razne banke, sindikati raznih industrij in družba za eksploatacijo velikanskih gozdov na tibanskih gorah, kjer zdaj trohijo gigantna drevesa valed pomnjanja cest. In končno pride krona vseh podjetij: Orijentalna železnica z gostim omrežjem tračnic, ki bodo preprežile vso Malo Azijo od enega konca do drugega. Ta železnica je Sakardu pred očmi jezero denarja, ki bo pretreslo vse stari svet, kakor pretrese volka masti in plen. Jezero denarja leži tam skrito in nevidno dolga stoletja! In Sakard je slikal številke in vihal nosnice, kakor star vojaški konj, kadar nese jezdec v bitko.

(Dalje sledi.)

Sociologija vojaštva

Pačor J.

Kamorkoli pogledamo, bodisi v polmitološke dobe kulturnih, bodisi v sočasno medsebojno razmerje naravnih ljudstev, v odnosu davnih Medijcev in Perzijcev, ali v odnose sodobnih su-danskih plemen povsod srečamo v začetnih tvorbah identično bistvo one socialne oblike, ki se imenuje država. Na eni strani stoji krepko organizirana manjšina, na drugi demorganizirana večina; prva vlada, druga je vladana. Večina opravlja vsa niža dela ter skrbi za prehranjevanje važnejše socialne skupine, ki je skupina direktivnih, državo obranjajočih funkcij in potemtakem njen plemenitejši sestavni del; manjšina pa mrzi težko delo in zastavlja svoje moči le takrat, kadar je ob-stoj države v nevarnosti; sicer je glavna skrb manjšine ta, da o-stane večina neorganizirana, ker tiči v vsakem organiziranju večina nevarnost ne le za vladajočo skupino, temveč mnogokrat tudi za državo samo.

Če so dani razvojni predpogoji taki primitivni državi, predvsem primerna, civilizaciji ugodna geografska lega, potem dobi začetna socialna tvorba kmalu drugo zunanjo obliko. Iz tega ali onega vzroka, največ pa valed degeneracije privilegirane, vladajoče, krvno zvezane skupine, sprejema ta posamezna zasužnjence iz večine med se ter jih osvobaja. Čim dalje se ta proces vrši, tem več interesa ima tlačena večina na ob-stranku države, tem manjša je njena odvisnost od vladajoče manjšine. Ker so pa lahko v tem razmerju med manjšino in večino tudi prehodna stanja (v Peloponezu vidimo to pri perzijskih in helotih), je naravna posledica, da se zagodi med oba prvotna fak-torja cela vrsta socialnih skupin, ki niansirajo kričečo razliko med svobodnimi in tlačenci. Novo u-stvarjene skupine si stojte seve-da v različnih nasprotjih in da-šekesni cilj vse notranje državne politike mora biti vrvanje in ugačevanje diferenc med njimi. Šeasoma — država je med tem že davno iz svojega em-brionalnega stanja — je vrsta vseh pravnih dejanj, ki urejujejo od-nosaje državi tvorečih skupin in posameznikov, toliko, da predsta-vlja celoto in se more prirrediti v sistem, ki dobi ime: zakonik, co-dex. Oseba, ki to izvede, je zakono-dajalec, in ker je najnormal-nejša država mogoča le v okvirju dveh plemen, izmed katerih se mora eno asimilirati v drugo, vladajoče, je prvotna zakonodaja navadno narodna. Najsilnejše je razvila zakonodajo antična Ang-leška, rimski imperij in prav iz tega vzroka je njegova zakono-daja skelet, ogrodje zakonodaje modernih držav, pravim: ogrodje, ker je naša doba kapitalizma u-stvarila že nove, komplicirane družabno - pravne odnose.

Da pa more država svojo zakono-dajo vzdržati in da ne nastopi brezvladje, potrebuje eksekutive, objektivne sile, ki je nasproti kr-šilecu zakona vedno v premoči. Ta eksekutiva pa je ravno oborožena moč, je vojaštvo. Prav zaradi tega si države brez vojaške sile ni mogoče predstavljati. Celot drža-vice, kakršne nastajajo in zopet razpadajo v raznih afriških oze-mljih, državic, ki se ne vzdrže dalje kot eno generacijo, celo te enodnevne socialne tvorbe imajo svojo železno pest — vojaštvo.

Iz dosedanjega je razvidno, da ima vojaštvo dvojno nalogo: ek-sistenco države braniti pred zu-nanjim rušilecem in jo varovati notranjega razpada. Poslednje je v idealni sociološki državi z eno-tim prebivalstvom važnejše. Toda k temu se še vrnemo; oglejmo si sedaj nekoliko zgodovine vojaštva.

Vsa narutna plemena so navad-no obenem vojaška: kdor le mo-re, se v potrebi oboroži. Rimljani so mnogokrat vrgli germanake čete nazaj, toda vselej so morali na-skočiti vovozje, v katerem so bile Germanke, ako so hoteli ostati gospodarji bojišča. V pustem, si-romašem albanaskem gorovju nad otrantskim prelivom stanuje eno

*) Razprava je bila napisana pred izbruhom sedanje vojne in priobčena v znanstveni soc. reviji "Naši zapiski."

Zdaj smo sredi svetovne vojne in na mestu je, da se je pokliče še enkrat v spomin.

najprimitivnejših evropskih plem-n., Albanci, ki nimajo pravza-prav nikakršne kulture, a ki i-grajo vkljub temu, kakor tudi vkljub svojemu nizkemu številu in starinskemu orožju neprimer-no veliko vlogo v turški makedon-ski politiki. — Napredujoča kul-tura pa seveda pojem vojaškega ljudstva izbriše; ostajata le še dva načina, kako si organizira država predstavitelja moči, rezervoar, ki je neobhodno potreben, da oživi zakon, ki bi moral sicer ostati le na papirju:

- a) konskripcija,
- b) najemanje vojaštva.

Konskripcija armada je sesta-vljena iz državljanov, ki se brez-pogojno, če so vojaške službe zmorni, podvržejo vojaški dolžno-sti, najeta pa taka, ki sestoji lah-ko tudi iz nedržavljanov, službu-jočih pogodno, bodisi za denar, bodisi za bojni plen. Sociologi to poslednjo navadno zamerjujejo kot nenaravno; toda to je preti-rano stališče. Ne more se trditi, da je Rim propadel v onem trenutku, ko je nehal biti "civis romanus", rimski državljani legionar. Rim je bil v dobi cesarstva vse kaj dru-gega, nego za časa kartagenskih vojn: v teku treh stoletij je po-stal iz ponosnega republikanskega državljana suženj, državni su-ženj, a številu klarisimov in no-bilissimov je rastle od dne do dne. Legije, 133 po številu, so bile re-ducirane s 6000 na 1500 mož, dru-žina, temelj države je razpadla, in v vsem grandioznem cesarstvu ni bilo najti 13 vstalek. Ljudske boleznii so se širile neverjetno. Na stebrovju države je razjedalo istočasno kršćanstvo z novimi eti-čnimi in ekonomskimi idejami, a državne meje z razrušenimi trd-njavami so se udajale pritisku svezih, mladih ljudstev: imperij, delo sile, se je moral zrušiti in tu-di državljani — legionar ga ne bi mogel dalje vzdržati.

Bistvo države ostaje, toda obli-ka je spremenljiva. Kroženje od brezvladja do države in od dr-žave nazaj do anarhije je vedno; a vsak prehod je namočen s krvjo, kakor je tudi pogoda med Me-dijstom in Faustom na začetku nje-govega novega življenjskega raz-dobja podpisana s tem "čisto po-sebnim sokom".

S stališča države, kakršno je priredila Evropi francoska revo-lucija, se da najeta armada neko-ko zavreči, toda vedno le delno; beneška republika je obvladala svoječasno z najemniki polovice sredozemske regije; Wallenstein je anoval češko kraljevino novega veka nele s španskimi, temveč celo z irskimi kondotierji, a današnja angleška mornarica je ne-premagljiva, dasi je personal ve-činoma najet. Karol Veliki, ta dr-žavniški genij, je izdal tekot svo-je vlade tudi nekakšen zakon splošne vojaške obveznosti, toda pozneje ga je sam ublažil. Iz za-puščine Karla Velikega pa so se razvile celo fevdalne države, v ka-terih je plemstvo armada. Fevd — odstopanje posestev od strani vladarjev trajno ali le začasno plemenitokrvnim družinam, ka-kor tudi cerkveni aristokraciji v svrhu obrambe države — se vleče kakor rdeča nit skozi vso srednje-veško zgodovino. Fevdalno plem-stvo je imelo potemtakem interesa dovolj, da se obrani država; saj je branilo ob času sovražnega na-pada pravzaprav le svojo last, to-da tudi plemstvo je imelo zopet svoje najemnike! V državi Karla Velikega je imela cerkvena hie-rarhija do dve petine vseh po-sestev v svoji lasti in je smela da-vke celo samostojno pobirati; vkljub temu pa je bila popolnoma prosta dolžnosti glede obrambe države. Nikakor ni torej neobhod-no potrebno, da je vsakdo, ki ima kolikšak interesa na obstoju dr-žave, dolžan jo braniti; pri uravna-vanju notranjih državnih zadev se posebno ne.

Večje važnosti je v fevdalni, kakor tudi v moderni državi vprašanje vrhovnega armadnega poveljatva. Ni vseeno, ali s tem razpolaga državni suveren ali plemstvo, oziroma parlament. Slabost najvišje oblasti je nesreča za ljudstvo. Armada izključno v ro-kah fevdalnega plemstva je bila še vedno usodepolnega pomena za obstanek države. Angleška je mo-rala pretrpeti največje meščanske vojne ravno zaradi tega, ker se je nahajalo vrhovno poveljstvo ar-made v rokah lordov; kraljestvo poljsko, kjer je bil državni suve-ren igrača slahčičev, je moralo propasti. Ako ima namreč fevdal-no plemstvo armado docela v svo-ji oblasti, stremi za tem, da jo

spravi v popolno soglasje z lastni-mi interesi ter da jo priredi na mogoče državno, temveč edino za fevdalno eksekutivo.

(Dalje sledi.)

Koliko je človek star?

Menda nobeno vprašanje ne derne vede ni tako zanimivo ka-kor je vprašanje: kako dolgo je biva človek na zemlji? Ne to vprašanje naravno ne more nati-sljivo odgovoriti nobena stara sa-sana niti tiskana knjiga. Jedina knjiga za učenjake, ki iščejo ot-govora na to vprašanje, so v-meljske plasti nazidane druga v drugo v milijon in milijonlet-nem razvoju zemeljske skorje. Za-sama s svojimi nešteti ostanki pradednih dob bo dala najma-ljvejši odgovor na to vprašanje.

Nestete novejšje najdbe okam-nin (fosiljev) na mnogih kra-jevih dokazujejo jasno o rastlinah in živalskem življenju pred mi-ljoni leti. Tvorba ali formacija zemeljske površine je prela iz številne dobe živalskega in rast-linskega življenja. Bilijoni živi-bitij, ki so tekot milijonov let polnili površje naše zemlje, so de-nes pretvorjeni v kamen, prei druge tvarine, katere vidna vsak dan. Premog n. pr. ni nič drugega kakor listje in debla na-danijh prapornatih rastlin, ki se nakopičena več milijonov let v zemlji pretvorila v to, kar de-nes vidimo in poznamo pod im-enom premog.

Predno je bila na zemlji ta najmanjša rastlina in žival, pretekla je dolga pradoba, kam je brez dvoma trajala bilijoni milijone let. (Biljon je milijon li-lyonov). V plasteh azijskega sk-rlova, ki je po tvornem procesu nastalo v tej dobi, ni nobenih ka-menin, iz česar je sklepati, da v azoiški dobi še ni bilo rastli-skega in živalskega življenja na zemlji. Zatem pridejo — kakor razdelili geologi — silurijaka, devonijaka premogova ali tretja do-ba človeka, ktera še danes traja iz vseh teh dob razen prve naba-jamo okamenine kot sledove ni-ritve čoda najzanesljivejšje po-vedanja življenja. Devonijaka do-ba je bila zlata doba za človek-stvo. Povrže zemlje je bila te-žje, napolnjeno s čudovitimi in enem strašnimi živalmi: v vseh jezerih in rekah valjalo se je broja ogromnih rib in dvoživk na suhem je kar mrgolelo polno-uh reptilij, takozvanih dimozav-jev ali salamandrov, ki so bili do-gi po 40 čevljev in še več in kaj-tuljenje je bilo podobno gromu. Še danes mora vsakdo z grom ob-čudovati njih ogromne kostnjake v muzejih.

Preteklo je spet milijon let po-dno so te živali izginile, izumrle. Nastala je druga doba in pojavi-le so se, kot potomke prejšnje-druge živali, druge rastline. Je-tomec nekdanjih velikanskih sa-lamandrov je današnji krokodil-zeleni kušear itd. V globokih z-meljskih plasteh pa leže še dan-okamenine živali in rastline iz no-lih geoloških dob. In po teh ka-meninah ter legi in debeli do-tičnih plastih, v katerih se o-menine najdejo, skušajo geologi (zemljoznaneci) določiti starost do-tične dobe in časa, ki je potek-ko od takrat do danes.

Med vsemi okameninami, ki so jih izkopali do danes in v-vseh treh zemeljskih dob, ni ni najmanjšega sledu o človeku. Pr-ve sledove opic in človeka najbe-jo znanstveniki šele v začetku tr-te ali naše dobe. Najstarejši pri-pisali človeku ali opici, ki so skoraj ni razločka: vendar naj-menitejši učenjaki so jedini, ki med najprimitivnejšim človekom in bolj razvitimi opicami ni raz-loke. Najstarejši sled človeka je bil najden lamsko leto na de-gleškem. Po formaciji dotične-meljske plasti, kjer so ležali v-stanki, računajo učenjaki, da so ostanki tega človeka stari naj-manj 200.000 let. Istotako spris-jejo ostale najdbe najstarejših-stankov človeka, da je prebela najmanj 150.000 do 200.000 let, odkar se je iz tedanjega človeka-ča življenja izemilo prvo mišljo-bitje na zemlji — človek. Najbo-servativnejši učenjaki starost r-rost človeka na 100.000 let.

Vzemimo srednje število. Tudi stopetdeset tisoč let. Kako maj-hna je ta doba v primeri z bilij-nsko starostjo naše zemlje — ni-kako ogromna v primeri z naj-novo dobo, ki nam jo razpolo-godovina človeštva — piliše do-5000 ali 60000 let.

Islandija.

Ta star otok bajk, doživlja se-daj lepe čase, kakršnih Islandci se niso imeli niti so kdaj kaj ta-kega slutili. V nekem danskem li-stu poroča neki ugleden Islandec o tem sledeče: "Naša dežela je edina na svetu, katera ne izda ni-česar za vojsko in mornarico in vojska se pri nas le v toliko po-za, ker prodajamo meso in ribe za

dvakrat višjo ceno kakor poprej. Povprečni izvoz Islandije iznaša na leto oko 17 milijonov mark. Polenovke, katero izvažajo v Italijo in Španijo, se sedaj dvakrat več izvozi, kakor pa po-prej. Islandske sline ne pošiljamo pa na Švedsko in v Rusijo. Nemci-ja ni nikoli pripadala k največjim vohjemalcem islandskih izdelkov. Vsi stanovi zaslužijo sedaj enako-merno več. Poljedelci zaslužijo po-

sebnob dobro pri volni, katere ce-na je trikrat višja kakor pa v na-vadnih časih. Kmetje izboljšuje-jo svoje domove, plačujejo svoje dolgovce in vlagajo denar v hra-nilnice. Splošna posledica na Is-landiji je, da je splošna podjet-nost zelo živahna. Sedaj se mi-sli na izrabo naravnih vodnih sil na otoku; neko elektrarno so že dogradili in v nedolgem času, u-pajo Islandčani, bodo prekskrb-ljeni s ceneno električno silo.